

формирования личностных и профессиональных качеств будущих воспитателей детского сада. Система занятий по декоративно-прикладному искусству направлена на расширение знаний о ремесленных традициях народа, овладение практическими умениями и навыками, воспитание таких качеств, как дисциплинированность, наблюдательность, воображение, эстетическое восприятие, трудолюбие и культура труда.

Ключевые слова: личностные и профессиональные качества, декоративно-прикладное искусство, будущие воспитатели.

SUMMARY

Yu. Solovyova, N. Shevtshenko. The forming of future teacher's personality and professional qualities by means of decorative applied art.

In the article is determined the part of the decorative applied art in the system of the forming of future teacher's personality and professional qualities. The system of decorative applied art studies is directed to enlarge the knowledge about the trade traditions of the people, mastery of practical skill and habits, education of such qualities as discipline, power of observation, imagination, capacity for work and work culture.

Keywords: personality and professional qualities, decorative applied art, future teacher's.

УДК 371.315.6:51

Л. В. Тихенко

Сумський обласний центр позашкільної освіти
та роботи з талановитою молоддю

РОЗВИТОК ТВОРЧИХ ЗДІБНОСТЕЙ ДІТЕЙ У ПОЗАШКІЛЬНОМУ МІКРОСОЦІУМІ

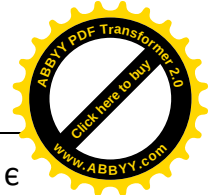
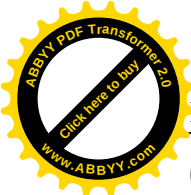
У статті розкрито значення декоративно-ужиткового мистецтва у вихованні духовно багатой особистості, а також наголошено на значенні цього виду мистецтва для розвитку творчих здібностей вихованців позашкільних навчальних закладів.

Ключові слова: духовно багата особистість, декоративно-ужиткове мистецтво, творчі здібності, позашкільний навчально-виховний мікросоціум.

Постановка проблеми. Сучасні соціокультурні процеси, що відбуваються в Україні в контексті європейської та світової інтеграції, ґрунтуються на багатовікових вітчизняних традиціях і зорієнтовані на загальнолюдські фундаментальні демократичні цінності. Вони зумовлюють необхідність переосмислення концептуальних засад виховання дітей та учнівської молоді. Відтак, освіта має забезпечити реалізацію комплексу культуротворчих функцій, використовуючи мистецьку спадщину з метою передачі школярам ціннісного ставлення до світу.

Розвиток особистості органічно пов'язаний із засвоєнням соціальних цінностей та ідей людства, формуванням духовності. Мистецтво комплексно впливає на розум і душу, розвиває цілісну творчу особистість.

Одним із важливих засобів формування особистості дитини, що

безпосередньо впливає на навчально-пізнавальну і творчу сфери її життя є вільний час. Його функціями є не лише відновлення фізичних і психічних сил, а й творчий розвиток особистості, її соціалізація, духовне збагачення, розширення кругозору [6].

Аналіз актуальних досліджень. Організаційно-педагогічні засади роботи в позашкільних навчальних закладах як осередках організації навчально-творчої діяльності дітей та учнівської молоді у вільний час висвітлено в працях О. Биковської, В. Вербицького, Л. Ковбасенко, О. Литовченко, В. Моляко, Р. Науменко, Л. Павлової, Г. Пустовіта, В. Редіної, Т. Сущенко та інших.

У сучасних загальноосвітніх і позашкільних навчальних закладах організовано роботу щодо залучення дітей та учнівської молоді до вивчення історико-культурних цінностей українського народу, формування мистецької компетентності (опанування художніми вміннями та навичками; використання їх у практичній діяльності під час занять різними видами мистецтва, формування навичок художньої самоосвіти та самовиховання) [4; 6; 7].

Щоб досягти поставленої мети, педагогічні колективи будують свою роботу згідно з освітніми концепціями, зорієнтованими на особистісний творчий розвиток вихованців під час навчально-розвивальної діяльності.

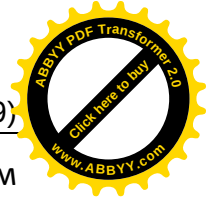
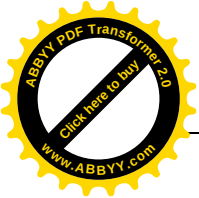
Важливими для формування навчально-виховних концепцій позашкільних навчальних закладів є положення теорії особистісного розвитку дитини І. Беха. Особливе значення має його твердження про те, що повноцінний розвиток особистості дитини відбувається за умови, коли вона є суб'єктом будь-якої практичної діяльності [2].

Мета статті – виявити особливості розвитку творчих здібностей дітей у позашкільному мікросоціумі засобами декоративно-ужиткового мистецтва.

Виклад основного матеріалу. Сучасний позашкільний навчальний заклад є навчально-виховним мікросоціумом (соціально-педагогічним середовищем), де вихованці можуть відвідувати гуртки та інші творчі об'єднання різних напрямів (ранній творчий розвиток, туризм і краєзнавство, науково-технічна творчість, художньо-естетичне виховання, декоративно-ужиткове мистецтво тощо).

Могутнім соціо-культурним пластом, що впливає на формування життєвої компетентності підростаючого покоління, є декоративно-ужиткове мистецтво, що сприяє розвитку естетичних смаків, оволодінню секретами народних ремесел.

Дослідниками виявлено понад сто технік вишивки, десятки технік української писанки, ткацтва, кераміки, килимарства, художнього розпису, в'язання, лозоплетіння тощо. Споконвічні традиції декоративно-ужиткового мистецтва мають бути продовженими в дитячій та юнацькій творчості.

Тому робота за декоративно-ужитковим напрямом є важливим засобом духовного, громадського, художнього розвитку особистості. За твердженням О. Биковської, цей напрям, як і освітня галузь «Естетична культура», ґрунтується на взаємозв'язку художньої культури суспільства (художньо-пізнавальна площина) та внутрішнього духовного світу особистості (художньо-творча площина), що реалізує ідею «людина в культурі – культура в людині» [3].

Користь занять декоративно-ужитковим мистецтвом беззаперечна, проте в контексті розвитку творчих здібностей особистості є доцільним виокремлення трьох ключових аспектів.

По-перше, коли діти захоплені цікавою творчою діяльністю, у них менше можливостей потрапити під негативний вплив однолітків із девіантною поведінкою.

По-друге, на заняттях із декоративно-ужиткового мистецтва вихованці отримують необхідні додаткові мистецтвознавчі, народознавчі, краєзнавчі знання.

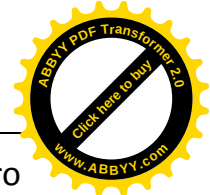
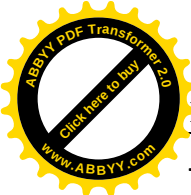
По-третє, результати творчої діяльності підвищують самооцінку дитини, розкривають її талант, надихають на подальше самовдосконалення.

Наявність висококваліфікованих творчих педагогів і належна матеріально-технічна база позашкільних навчальних закладів забезпечили діяльність різнопланових гуртків та інших творчих об'єднань:

- декоративно-художній розпис(розпис по дереву, металу, склу, тканині);
- робота з природним матеріалом (виготовлення композицій із квіткових аналогів, коренева пластика, лозоплетіння);
- рукоділля (українська вишивка, плетіння спицями та гачком, виготовлення іграшок-сувенірів, клаптикова пластика, бісероплетіння, паперова пластика, квілінг, оригамі, кірігамі);
- писанкарство(виготовлення крапанок, дряпанок, мальованок, пасхальних композицій);
- інтегровані навчальні курси(театр мод, декоративно-технічна творчість);
- допрофесійна підготовка (моделювання та конструювання одягу, креативне рукоділля, ткацтво, кераміка, школа народних ремесел).

На Сумщині для задоволення потреб дітей та учнівської молоді в додатковій освіті декоративно-ужиткового спрямування в структурі позашкільних навчальних закладів області організовано роботу 592 творчих об'єднань, які відвідують 8540 вихованців віком від 4 до 18 років.

Навчання в гуртках сприяє виявленню та розвитку інтересів, природних задатків і здібностей; створенню оптимальних умов для комунікативно-

творчої діяльності, соціальної адаптації; визначенню сфер можливого використання дитячого творчого потенціалу [6].

Отже, діяльність керівників творчих об'єднань спрямована на виховання духовно зрілої, соціально-активної творчої особистості, якій притаманні активність, ініціативність, творча уява, здатність до пошуку шляхів розв'язання різних проблем, отримання задоволення від процесу творення та його результату.

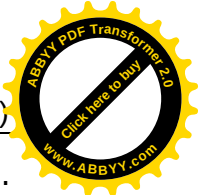
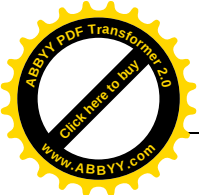
Робота щодо залучення дітей та учнівської молоді до занять у профільних творчих об'єднаннях передбачає формування позитивної мотивації до цього виду навчально-творчої діяльності. За твердженням Ю. Бабанського, наявність сформованої позитивної мотивації до навчання не лише обумовлює процеси формування пізнавального інтересу, а й визначає коло освітніх потреб особистості, сприяє вихованню почуття обов'язку та відповідальності за доручену справу [1].

Формування позитивної мотивації до оволодіння техніками декоративно-ужиткового мистецтва починається з ознайомлення дітей та їхніх батьків із мистецтвом рідного краю, виставками творчих робіт вихованців, педагогів і батьків. Важливою складовою цієї роботи є проведення днів відкритих дверей, екскурсійних і пізнавально-розважальних програм за матеріалами обласних виставок, зокрема: юних майстрів народних ремесел, народної іграшки, а також проведення майстер-класів «Дивосвіт писанки», «Клаптик до клаптика», «Секрети флористики», «Іграшки-сувеніри», «Декоративний розпис» тощо.

Реалізація мети навчально-виховної та розвивальної роботи забезпечується шляхом виконання профільних навчально-виховних і наскрізних виховних програм, розроблених на основі мистецтвознавчих, народознавчих і краєзнавчих матеріалів, а також виховних, масових заходів, клубних форм роботи.

Становлення творчої особистості відбувається і завдяки інтеграції процесів саморозвитку (захоплення мистецтвом) та зовнішнього впливу (стимулюючий вплив дорослих). Тому, окрім навчальних занять у гуртках та інших творчих об'єднаннях, навчально-виховний процес доповнюється різноманітними заходами (творчі майстерні, конкурси, фестивалі, виставки-презентації, колективні творчі справи, творчі звіти тощо) [6; 7].

Декоративно-ужиткова творчість – це і радість відкриття краси навколишнього світу, і задоволення від натхненної праці, і цікаве дозвілля разом з однодумцями. Кожен тематичний захід – не лише своєрідний звіт про результати роботи, а й свято, що чарує, захоплює, веде світом творчості всіх його учасників – вихованців, батьків, гостей. Саме тому до традицій позашкільних навчальних закладів увійшли масові заходи «Щедроті осені», «Різдвяний букет», «Пасхальний сувенір» тощо.

Для обдарованих школярів проводяться обласні масові заходи. Найбільш популярними серед них є конкурси «Чарівні барви Сумщини», «Українська народна іграшка», «Мамина вишиванка», фестиваль дитячої творчості «Перлини нашої душі», виставка юних майстрів народних ремесел. Результати аналізу матеріалів щодо їх проведення свідчать про багатоплановість жанрів дитячої творчості, своєрідність і самобутність творчих робіт, щирю любов до мистецтва, уміння дітей помічати прекрасне та відтворювати його у творчих роботах.

Організація навчально-виховної та розвивальної роботи за декоративно-ужитковим напрямом у позашкільних навчальних закладах має свої особливості, серед яких, на нашу думку, найбільш важливими є:

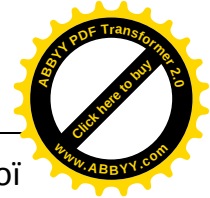
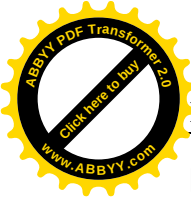
- створення матеріально-технічних і психолого-педагогічних умов, сприятливих для творчого розвитку особистості;
- упровадження компетентнісного та інтегративного підходів;
- удосконалення програмно-методичного забезпечення;
- створення авторських педагогічних систем;
- співпраця з родинами вихованців.

Ураховуючи важливість декоративно-ужиткового мистецтва як ефективного засобу художньо-естетичного виховання, велике значення надається оформленню навчальних кабінетів і майстерень. З цією метою використовуються творчі доробки педагогів, вихованців і членів їхніх родин.

Зусилля керівників творчих об'єднань спрямовано також на забезпечення психологічної комфортності в позашкільному навчально-виховному мікросоціумі. За їх переконанням, атмосфера доброзичливості й творчого натхнення підвищує ефективність навчально-виховного процесу, сприяє духовному збагаченню дітей, їхній самореалізації в навчально-творчій діяльності.

Досвід організації творчої діяльності вихованців свідчить про те, що заняття в гуртках, інших творчих об'єднаннях потребують схвалення та підтримки батьків. Це актуалізує проблему створення родинних клубів, у яких батьки є активними учасниками творчих майстерень і майстер-класів, співорганізаторами свят і тематичних вечорів. Такий підхід забезпечує зв'язок між поколіннями, інтеграцію їхніх культурних і духовних цінностей, єдність виховного процесу в системі «Сім'я – школа – позашкільний навчальний заклад».

Проблеми підвищення якості навчально-виховного процесу розглядаються під час засідань обласного профільного методичного об'єднання педагогів-позашкільників. Це спрямовує діяльність педагогічних колективів на поглиблене вивчення низки актуальних питань теорії та методики позашкільної освіти щодо оптимізації навчання, виховання та

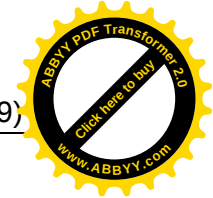
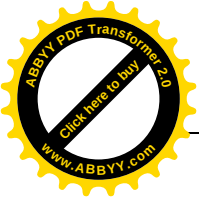
розвитку творчої особистості, психолого-педагогічного супроводу творчої діяльності вихованців.

Висновки. Усе зазначене дає можливість стверджувати, що позашкільна освіта є важливою сходинкою в духовному, моральному та інтелектуальному розвитку підростаючого покоління. Мистецька освіта допомагає йому визначитися з майбутньою професією. Значна кількість випускників профільних творчих об'єднань (гуртків, шкіл, студій) продовжує навчання за спеціальностями, з основами яких ознайомилися під час навчально-творчої діяльності в позашкільному навчально-виховному мікросоціумі.

Відтак, організація навчально-творчої діяльності дітей та учнівської молоді в позашкільних навчальних закладах є не лише важливою складовою процесу формування мистецької компетентності, а й ефективним засобом становлення емоційно-естетичної культури, розвитку творчих здібностей особистості. У цей же час активно використовується декоративно-ужиткове мистецтво, що має значний пізнавальний, виховний, креативний та культурологічний потенціал.

ЛІТЕРАТУРА

1. Бабанський Ю. К. Педагогіка / Ю. К. Бабанський – М. : Просвещение, 1983. – С. 63–69.
2. Бех І. Д. Особистісно орієнтований виховний процес – сходження до людяності / І. Д. Бех // Розвиток педагогічної і психологічної наук в Україні 1992–2002 : зб. наук. пр. до 10-річчя АПН України. – Харків : «ОВС», 2002. – Ч. 1. – С. 69–83.
3. Биковська О. В. Позашкільна освіта: теоретико-методичні основи : [монографія] / О. В. Биковська – К. : ІОЦ АЛКОН, 2008. – 336 с.
4. Положення про позашкільний навчальний заклад / Позашкільна освіта в Україні (нормативно-правові документи) [ред. В. В. Вербицький] – К. : НЕНЦ, 2002. – С. 61–75.
5. Про затвердження концепції художньо-естетичного виховання учнів у загальноосвітніх навчальних закладах та Комплексної програми художньо-естетичного виховання у загальноосвітніх та позашкільних навчальних закладах. Наказ МОН України від 25.02.2004 р. № 151/11 // [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://lawua.info/bdata/2/ukr/2575/index.htm>.
6. Пустовіт Г. П. Позашкільна освіта: дидактичні основи методів навчально-виховної роботи : [монографія] / Г. П. Пустовіт, Л. В. Тихенко – Суми : Університетська книга, 2008. – Книга 2. – С. 131–135.
7. Розвиток творчих здібностей дітей та учнівської молоді в креативному позашкільному навчально-виховному мікросоціумі. З досвіду роботи Сумського обласного центру позашкільної освіти та роботи з талановитою молоддю. / [укл. Л. М. Бондар, Н. В. Перепелиця, Н. Ю. Сидоренко] ; за ред. Л. В. Тихенко. – Суми : Нота-бене, 2008. – 68 с.

РЕЗЮМЕ

Л. В. Тихенко. Развитие творческих способностей детей во внешкольном микросоциуме.

В статье определено значение декоративно-прикладного искусства в воспитании духовно богатой личности, а также раскрыто значение этого искусства для развития творческих способностей воспитанников внешкольных учебных заведений.

Ключевые слова: духовно богатая личность, декоративно-прикладное искусство, творческие способности, внешкольный учебно-воспитательный микросоциум.

SUMMARY

L. Tykheko. Children creative activities developing in the out of school microsocium.

The meaning of the applied and decorative arts for the upbringing of the spiritually rich person and for the developing of the pupils creative abilities in the out of school educational centre is defined in the article.

Key words: spiritually rich person, applied and decorative arts, creative abilities, out of school teaching and training microsocium.

УДК 37.032:792.8–057.874

І. В. Тригуб, С. В. Тригуб

Сумський державний педагогічний
університет ім. А. С. Макаренка

ГАРМОНІЗАЦІЯ РОЗВИТКУ ШКОЛЯРІВ ЗАСОБАМИ ХОРЕОГРАФІЇ

У статті висвітлено проблему гармонійного розвитку школярів у процесі хореографічної діяльності. На основі проаналізованої літератури визначено компоненти гармонійного розвитку школярів засобами хореографії (емоційний, слуховий, ритмічний і творчий). Розвиток витонченості, виразності, ритмічності, пропорційності, пластичності рухової сфери школяра розглядається не тільки в естетичній, але й в етичній площині.

Ключові слова: танець, музичний супровід, емоційне переживання, порівняння, імпровізація.

Постановка проблеми. Серед безлічі форм художнього виховання хореографія посідає особливе місце. Вона має величезні можливості для повноцінного естетичного вдосконалення дитини, для гармонізації її інтелектуального, емоційно-почуттєвого та фізичного розвитку. Заняття хореографією формують не лише правильну поставу, але й прищеплюють основи етикету і грамотної манери поведінки в суспільстві, дають уявлення про акторську майстерність.

Основними зображувально-виразними засобами в танці є тілесні рухи, вони сприяють підвищенню рівня психофізичного розвитку, що виражається в гармонізації особистості. Навчання танців розширює кругозір. Учні ознайомлюються з різними видами танців, починають розрізняти їх особливості. Однак інтелектуальні знання не повинні даватися на шкоду